פ. יוחנן

מן המדף — על סופרים וספרים

בשורות הבאות פרקים זעירים של התרשמות משלושה ספרים חדשים — בבעיות השעה, בשירה ובנצח האמונה. אין באלו, כמובן, כדי ביקורת אבל יש בהם רמזים וניצוצות, מהרה ייהפכו לאורה, אשר נתחזקו אף בדברים שאמרו מחבריהם לכותב השורות האלו.

א. שיבה ותשובה

"שיבה ותשובה" הוא שמו של ספר שלא יצא לאור בשם זה. במקומו מצוי עתה ספר בשם "ישראל ומשבר הציוויליזציה המערבית" אשר מחברו הוא אליעזר ליבנה.

סיבות שינוי השם נעוצה ללא ספק בתוכנו, שהרי זהו ספר המיועד לפקוח עיניים ולהתמודדות עם בעיות השעה באספקלריה נצחית. נראה, שהתמודדות חריפה ונועזת כזו, אשר בספר, עשויה להרתיע בהיותה נאמרת במלים כה בוטות ומפורשות דוגמת "תשובה" עם כל צליליה הנוגנים במנגינה עתיקה. על־כן, נשתנה שמו של הספר והולבש "מחלצות" ועתה הוא עומד וקריא...

יין המחבר — חריף וחזק, מעגנו במקור, מניפתו פרושה ורחבה, והדברים נאמרים בהחלט ובבהירות כשלפניך עובר דורנו ושאלותיו בשבילים נהירים ובצמתי דרכים מוכרים למחבר ולקוראיו.

"אני עושה מלאכתם של תמימי אמונה בישראל" — אומר המחבר בשיחה — "הספר, הוא ספר מסורתי בלשון 'אפיקורסית', שהרי התורה דיברה בלשון בני אדם. כתבתי אותו לאנשים החושבים שאין להם תחושה דתית היות והמושגים הרגילים זרים ובדרך זו לא יעורר התנגדות סמנטית... ואכן, קיבלתי תגובות חמימות מאלו שלא מצאו, לפעמים, ביהדות המסורתית הרגילה דברים אלו. (קבלתי גם תגובות אחרות: יעקב רבי ב"על המשמר" כתב כי יש צורך לענות בספר שלם אחר, בנוי על יסודות אחרים... וד"ל").

הוא מוסיף:

בספר רעיון מרכזי — פרגמטי ובו גם חידושו:

אנו חיים בתקופה ייחודית בתולדות עם ישראל, ימי השיבה השלימה. השנים נוקפות ונסגר המעגל של פיזור ושיבה. תקופה שהחלה בימי גלות אשור ובבל — כמעט כ־3000 שנה — עומדת בפני סיומה. התופעה — נאדרה, אותה שיבה שמדברים עליה המקרא, הנביאים וחז"ל באה ומתגבשת — השיבה השלימה מכל הגלויות. שיבה ותשובתה בתוכה. חזון הגלות רב ההוד והאימים מסתיים. לא זאת בלבד שעם ישראל מתמזג עם ארץ ישראל אלא מתקרב לסיומו הקיום הסימולטני של ארץ ישראל מחד וגלות בעלת כושר יצירה —

מאידך. יש לחנך את ה"ישראלים" (המרכאות — בלשונו, פ"י) שזו היא תופעה שלא היתה לישראל מראשיתו, לא ח"ו השמדת הגלות, אלא סיומה של הגלות מבפנים.
התופעה היהודית־סוציולוגית של תאי חברה קיימים בתוך העמים לא תקום יותר — לעומתם תקום חברה יהודית שלימה כעם בריא וכשכל חוקיו חוקי אלוקים.
גם מעגל ההתבוללות־טמיעה־שואה — צריך להסתיים. האומה שבה לארץ כשהיא שבה להכרתה.
אם ירצה השם — אכתוב ספר שני כלפי אלמנטים שמתחילים להופיע. שמו: "יום המחר" כאשר כוונתו לסוף המאה לספירתם.
הגורלי באתגרים, כך נראה, יהיה בגילויה של התשובה הרוחנית תור היערכות השיבה הפיזית — מדינית.

והצלילים — מוכרים.

ב. געגוע והכרה

כמו מערפל נגלה הבגד הצנוע,
נד במדרגות האבן ושוליו דואים,
שום שמלה קלת הרחף לא יטבה לנוע
כה, לשוט ולהמוג בדוק המחבואים. (עמ' 31)

העיר מלאה נשים לאות,
ממרטטות כמו טלאי העור
בשרוולי פקיד.
עיפה נפשי מבנות עורב
נוערות אשפת ספרים,
משועלות מעלות עשן,
קוראות עתון...
העיר מלאה נשים אך אין לראות אשה. (עמ' 60)

בספר השירים האחרון של יצחק שלו ("שמלת הריון"), נמצאות כמה מסוגן של אלו הקריאות הכתובות לעיל.
זוהי שירת געגועים לדמות האשה וללבושה אשר מציאותן יקרה בזמננו.
ההרגשה אומרת, כי לבו של המשורר מלאה בקרבו. ואכן, כאלו הם אף דבריו:

"לשאלתך,
שני מניעים היו לי בכתיבת סוג השירים האלו ואיני יודע איזה מהם חזק יותר.
האחד — נוסטאלגי, השפעה מן הצורה הנשית שהיתה בשכונותי, בימי ילדותי. נולדתי בטבריה, והובאתי רך בשנים ירושלימה. גרתי ב"בית ישראל" וב"יגיע כפיים", שכונות ירושלים אשר אוכלוסייתן היתה בעלת רקע וצביון מסוים. ההופעה הנשית — היתה מאופקת. רב היה בה המכוסה על הגלוי.

במיוחד נזכר אני בהערכה בלבושן של בנות הספרדים שכן הלבוש השחור הכבד והכהה של האשכנזיות הזכיר לי מעט גלותיות הגם שאף הוא היה צנוע, מכוסה. אבל ב"יגיע כפיים" — מקום בו גרו בעיקר יוצאי ספרד — זכור לי הלבוש הים התיכוני, הנעים לעין בצבעיו, השמלות הארוכות, הצמות, וכיסויין של הנשים...

הצד השווה באלו ואלו הוא במרחק העצום מה"צורות האחרונות". ועיני — אשר הורגלו בכגון אלו מתגעגעות וכואבות...

המניע השני — בהכרה.

יש אידיאולוגיה בהופעת האשה. שהרי לבוש בחן ובחוש מידה יפה הוא וטוב. אבל עתה — כלה מן העין לגמרי ענין הסוד שבאשה.

בטל סוד — בטלה האהבה.

לא, לא מאירופה אף לא מיוון נחיה כאן תרבותנו. שהרי כך הופך הלבוש לתיעוש, לציווי. אין הוא יותר פנימי ואופייני, הבא מתוך האופי."

אפשר, והדברים — עתיקים, אך טוב להם שיישמעו.

ג. אמונה ושערים

ועוד ספר חדש, ספר המיועד אל הדור.

זה הדור הצמא וכמה לערכי־נצח, לתורה ולאמונה. ("שערים אל היהדות", הרב בנימין אפרתי).

כבשמו — מוביל הספר בשערים, והשערים עצמם רחבים, והאמונה כה נשגבת ונישאה. כותב לי המחבר על ספרו:

"הספר, נוצר תחילה כתורה שבע"פ, בשיעורים והרצאות בעיקר בחוגי נוער. חלק ממנו נאמר בשעתו בישיבת "כרם ביבנה" (המחבר שימש שם כמשגיח רוחני — פ"י) וכן בישיבות תיכוניות ובבתי"ס תיכוניים... הספר נועד לקרב לבבות לאמונה, לתורה ולמצוותיה. בעיקר של צעירי הצאן מבקשי אמונה ויהדות אמת. על כן אין בזה ספר "לימוד היהדות" אלא כוונתו בעיקר השפעתית־חוויתית לעורר חשק ורצון לדבוק בד' ולהלך בדרכיו..."

נראה, כי דברים אלו מבקשים הארה בשתיים:

הארה ראשונה: הקורא בספר, יבחין כי חידושו בעיקר בסגנונם של הדברים. באשר הכותב "שערי אמונה", "שערי מצוות" ו"שערי מועדים" וודאי הוא שאינו מנסה אלא לכרות אזניו ולפתוח ליבו של בן־הדור לאותם דברים ישנים הכתובים בספרים קדמונים, ואשר סגנונם העתיק מרתיע את בן־הדור, שלא כדין, במידה זו או אחרת.

ואל ייקל הדבר בעינינו, שכן:

"צריכים אנו לתרגם ע"פ הסגנון הזמני את כל האוצר הקדוש שלנו... לקרבם אל בני דורנו..." (אגרות ראיה)

ועובדות החיים והנסיבות — מוכיחות את הצורך והאמת שבכך.

אלא שמכאן להארה שניה, מהותית יותר:

כתוב בזוהר הק', בפר' וירא:

"נודע בשערים בעלה" — "בעלה" — זה הקב"ה, שהוא נודע ומושג לכל אחד לפי מה דמשער בלבו, וכל אחד ואחד, לפי מה שמשער בלבו כך נודע בלבו. אבל. שיהיה נודע כראוי, אין מי שיכול להשיג ולדעת אותו. (בתרגום "הסולם")

לאמר, כל אחד ואחד לפום דמשער בלביה ייכנס בשער לד'.

משום כך, כותב המחבר בדבריו ובסגנונו שערים, שערים רבים, אף כי מטרתם אחת היא להתעוררות הניצוץ שבלב ודחיפתו של המתעורר פנימה לתוכי הדברים.

ובכל זאת מקום עמי להרהור נוסף:

אמנם, לכל דור שפה וסגנון. אבל, שמא שער אחד לנשמת הדור כולו? שער שמעל לשעורי ושערי הפרט?

מאליו, עולים כאן בבהירותם הדברים הרשומים בפתח השער ל"אורות התשובה" של מרן הרב זצ"ל במהדורתם המחודשת:

"ואם יבוא אדם לחדש דברים עליונים בעסקי התשובה בזמן הזה ואל דברת קץ המגולה ואור הישועה הזרוחה לא יביט, (סנהדרין צח, א"ר אבא: ואתם הרי ישראל תשאו ופריכם תתנו... אין לך קץ מגולה מזה) לא יוכל לכוון שום דבר לאמתתה של תורת אמת. כי כל זמן מאיר בתכונתו ולעצת ה' אשר יעץ להחל אור גאולה מעולפת במטמוני מסתרים... ומוקפת בהמון נגעים של עניי הדעת... וודאי לא יועילו כל חשבונות העולים בלב אדם שמחשבותיו הבל נגד עצת ה' העליונה אשר דיבר טוב על ישראל. (אגרת שעת, אגרות ראיה)

האין בכך אמונה־שלימה, בנייה ברורה, וחד משמעית של בית ה ש ע ר לתשובת הדור לד' כשמתוכו ואחריו שערים פ ר ט י י ם אל היהדות ומצוותיה?!

על שלושה סופרים וספרים:

אליעזר ליבנה — ישראל ומשכר הציוויליזציה המערבית, הוצ' שוקן, ת"א תשל"ב.

יצחק שלו — שמלת הריון, לוין אפשטיין, תשל"ב.

הרב בנימין אפרתי — שערים אל היהדות, דביר, ת"א תשל"ב.

למערכת "מורשה"

ברכות נאמנות להוצאת הרבעון

עלו והצליחו בגיבוש בני התורה סביב "מורשה"

י. ש. חברה להשקעות ופיתוח בע"מ

מהו הפק"ל המושלם למילואים בחורף?

בצו הקריאה תמיד כתוב כי עליך להביא את הנעלים הצבאיות, כלי הרחצה ובגדים חמים. אתה, מנסיונך, יודע כי כדאי להביא גם את אותם דברים קטנים וחיוניים החשובים למילואים – אולר, פנס כיס, שרוכים רזרביים, כובע גרב... והעיקר – בקבוק ברנדי מחמם לבבות בלילות קרים – בקבוק 777 של "כרמל מזרחי". וזכור... תמיד תוכל להשיג אותו בכל מקום.

כרמל מזרחי

אחים שטראוכלר בע"מ

תחנת אגד עפולה — טל. 065-23005

ס ו פ ר מ ר ק ט

מכשירי חשמל, מקלטי טלויזיות, תנורי בישול ואפיה

מערכות סטריאו, מכונות כביסה

בתנאים נוחים — ושרות אדיב

ד. רוטשטיין

משרד טכני וקבלני בע"מ

רמת-גן, שדרות הטיס 3

בניני מגורים

עבודות צבוריות

משרד טכני וקבלני בע"מ

9. **ספורה של ירושלים**
תולדות העיר לדורותיה — מאת ד״ר ח. חמיאל.
איורים ותמונות ; מנוקד ; עם מלון עברי לועזי.
מהדורות אנגלית וצרפתית — בהדפסה.

10. **שבעה לילות בחברון**
ספורה של חברון בתקופות שונות — מאת יוסף גולדשמיט.
איורים ; מנוקד.

11. **שירון ליום העצמאות**
מבחר שירים לביה״ס, לתנועות הנוער ולבית.
(שירי ראשונים וקוממיות, שירי ציון וירושלים, שירי חזון וגאולה, שירי הלל והודיה).
תמליל מנוקד ; תוים ; איורים (בהדפסה).

12. **מדברי הגרא״י קוק זצ״ל על הגאולה** (בהכנה)

13. **עד כ״ה**
פלקט על הישגי המדינה בעשרים וחמש שנות קיומה (בהכנה).

14 **יום העצמאות**
תפילות וליקוטים. אנגלית, צרפתית, ספרדית.

חוטי ברזל ורשתות

המגדר בע"מ

ברזלית — מפעלי מתכת בע"מ

המשרד הראשי:

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 1. טל' 624759, 623643

ברזל-און

חברה לעירגול ברזל בע"מ

* מחסן למכירת ברזל עגול
* פיתול וחיתוך ברזל לפי מידה
* מח' לכיפוף ברזל לפי תכנית

אשדוד, אזור התעשיה, ת. ד. 91 טל. 055-31406

צוק ברזל בע"מ

מפעל ליישור ופתול ברזל לבנין

אזור התעשיה חולון

משתתפים בחוברת

הרב שאול ישראלי — חבר ביה"ד הגדול לערעורים וראש ישיבה ב"מרכז הרב" / בן ציון 22, ירושלים.

הרב יוסף כפיר — ר"מ בישיבת בנ"ע אור עציון / ד.נ. לכיש צפון.

אורי בן-נון — כלכלן, מפעלי ים המלח / הפסגה 9, ירושלים.

הרב אברהם ביק (שאולי) — מוסד הרב קוק / דרך חברון 45, ירושלים.

יואל בן-נון — ישיבת הר עציון / אלון שבות ד.נ. הרי-חברון.

יעקב אילוז — ישיבת כרם ביבנה / ד.נ. אבטח.

חנן פורת — כפר עציון, ד.נ. הרי-חברון.

משה בן-צבי — קבוצת סעד / ד.נ. הנגב.

הרב נתן אורטנר — רב בת"א / כרמיה 17, תל-אביב.

הרב ח. ד. רגנשבורג — הפלמ"ח 12, ירושלים.

הרב מ. צ. נריה — ראש ישיבות בנ"ע וח"כ / כפר הרא"ה.

הרב יהודה שביב — ר"מ בישיבה הגדולה "הר עציון"/אלון שבות ד.נ. הרי-חברון

הרב יהודה פליקס — מכון הלכה ברורה "מרכז הרב" / עין-רוגל 12, ירושלים.

הרב יוחנן פ. — מכון הלכה ברורה "מרכז הרב" / מימון 14, ירושלים.

הרב שמעון גולן — ר"מ בישיבת בנ"ע נתניה / נתניה.

ההסתדרות הציונית העולמית

המחלקה לחינוך ולתרבות תורניים בגולה

ירושלים, ת.ד. 92

פרסומים ליום העצמאות ולשנת כ"ה למדינת ישראל

1. **תקון יום העצמאות**
סדר תפילה, תיקוני סעודה ושאר הליכות בתוספת מקורות, ביאורים וליקוטים.

2. **מעינות ז'**
26 מאמרי הסברה על יום העצמאות ותודעתו הדתית, על הגלות והגאולה.
עורך ד"ר חיים חמיאל.
מעינות ד' (באנגלית).

3. **אסופה ליום העצמאות**
פרקי עיון והדרכה, אוסף מקורות להוראת יום העצמאות.
ליקטו וערכו: נ. אריאלי, ש. לוין.

4. **שיעורים בפרקי נחמה וגאולה**
פרופ' נחמה ליבוביץ, ד"ר מאיר ויס.
25 שיעורים בתנ"ך בפרקים בנושאי נחמה וגאולה.

5. **לקט אגדות חז"ל**
מן הגמרא ומן המדרשים על הגאולה.
מנוקד; איורים; מודפס בצבעים; מהדורת שנת הכ"ה.

6. **הגאולה בפי חכמי הדורות**
לקט מדברי ראשונים ואחרונים על הגאולה.
מנוקד; איורים; מודפס בצבעים; מהדורת שנת הכ"ה.

7. **הוראת מגילת העצמאות**
בדרך הקישוט הפונקציונאלי; דרך חדשה בהוראה באמצעות פלקטים צבעוניים; ספר למורה ופלקטים לכתה.
מאת: מרדכי נחשון ומרדכי פרידמן.

8. **ששה ספורים ליום העצמאות**
ספר קריאה ולימוד; מנוקד; איורים; צבעים.